

BEVEZETŐ

Ez a könyv elsősorban a BME Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar kommunikáció- és médiatudomány szakos hallgatóinak készült, ám azoknak a mérnök- és közgazdászhallgatóknak is szól, akik a két féléves művészettörténet tantárgyat választják. Az első kötet az első félév anyaga: a kezdetektől a rokokóig, a 18. század végéig. A második kötet a második félévhez kapcsolódik: a 19. század elejétől napjainkig.

1989 óta tanítunk a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen művészettörténetet, az akkori rektor kezdeményezésére az azt megelőző évtizedek kötelező ideológiai jellegű tantárgyai helyett. Azóta a hallgatók újra meg újra felvetik, hogy legyen saját tankönyvünk – annak ellenére, hogy vannak kiváló művészettörténet-könyvek, mindenekelőtt E. H. Gombriché. A 20. századot szinte végigélő angol művészettörténet-könyve több magyar nyelvű kiadást ért meg (és számos angolt), rendkívüli sikere olvasmányos, cseppet sem tudálékos stílusának köszönhető. Egyre népszerűbbek az internetes portálok, linkek is. Ez utóbbiak közül javasoljuk a képanyag használatát, hiszen minden megnézhető a képernyőn, könyvünket pedig megvehetetlenné drágítanak a színes reprodukciók. (Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a Wikipédia-szócikkek sokszor megbízhatatlanok, adataik tévesek, megállapításaik felületesek – itt jegyezzük meg, hogy a lexikális adatokban, főleg időpontokban, a szakirodalom sem egységes: minél korábbi időszakról van szó, annál valószínűbbek az eltérések.)

„Eredeti” művészettörténetet írni, főként a 19. századig, szinte lehetetlen. Régészek, történészek, szak-művészettörténészek (egy-egy korszak specialistái) publikációit forrásként használtuk, a fejezetek végén közlünk néhány tételt a szakirodalomból. Természetesen saját értékrendünknek, ízlésünknek megfelelően emeltünk ki, hangsúlyoztunk műveket: hogy a számos egyenértékű alkotásból melyiket mutatjuk be, a szerző vagy szerzők választásán múlik. A művek interpretálása, értelmezése annak függvénye, hogy a művészettörténeti módszerek, iskolák közül melyek hatottak erőteljesebben szemléletünkre. E könyv szerzői művészetszociológusok, így a művészetekben is a társadalom egyes korszakokra jellemző kommunikációs formáinak, a nyelveknek, vallásoknak, hiteknek a változásait, a szimbólumok, jelek szerepét látjuk megnyilvánulni.

Gyakran épp a képzőművészetben fogalmazódnak meg elsőként azok az átalakulások, amelyek a paleolitikum, neolitikum (barlang- és sziklarajzok, festmények, istenanya-, termékenységszobrocskák, megalitok) óta az emberiség civilizáció- és kultúratörténetében, viselkedésében, norma- és értékrendszerében végbementek. Azok közé tartozunk, akik szerint a művészettörténet a reneszánszig elválaszthatatlan a vallásoktól, hitelvektől, a korai kezdetektől (kb. 30 ezer éve). A 16–17. századig az alkotások az istenségekhez, a szent dolgokhoz, a létezés kérdéseire, így az erkölcsi rendszerekhez kötődnek. A manierizmusra és ellenreformációra válaszul a barokk még erősen kapcsolódik a középkorhoz, újradefiniálja a hitet. Ezért is döntöttünk úgy, hogy az első félév – s így az első kötet – anyaga a barokk kései ágával, a rokokóval zárul. A második félév – s majd a második kötet – a 19. és 20. század művészetéről szól, amikor is háttérbe szorul a művek szakrális funkciója, megváltozik kulturális kontextusa. Az izmusok, majd a 20. században a belőlük kinövő avantgárd a 19. század modernizációs ideológiáinak felelnek meg. A tanítási tapasztalataink alapján igyekeztünk műcentrikus könyvet írni, hiszen évről évre kiderült, hogy a hallgatók leginkább egy-egy művön keresztül tudnak megközelíteni korszakokat, stílusokat, áramlatokat. Eredetileg azt terveztük, hogy műelemzéseken keresztül mutatjuk be az egyes korszakokat, végül mégis maradtunk a szokásos megközelítésmódnál (történetiség, helyszínek, stílusok, iskolák, művek esztétikai elemzése).

A két félév kevés idő a hatalmas műfolyamhoz, az idő- és térbeli kiterjedéshez képest. Szűkíteniünk kellett: nem tanítunk építészettörténetet (ha valaki szívesen foglalkozna vele, a BME Építészmérnöki Karán meghirdetett órák közül választhat), és nem tanítunk Európán kívüli művészettörténetet annak ellenére, hogy ma már jelentős könyvek állnak az érdeklődők rendelkezésére az ázsiai, észak- és dél-amerikai, afrikai művészetek történetéről. Ez is a könyv szükség-szerű korlátai közé tartozik. Minden hiányossága ellenére fontosnak tartjuk, hogy írásban is közvetítsük szemléletünket, annál is inkább, mert a kommunikáció- és médiatudomány szakos hallgatók művészeti kommunikáció tantárgyához hasonló címmel készül a tankönyv, melyhez elengedhetetlenül szükséges a művészettörténet-tankönyvek szöveges és képi anyagának ismerete.

AZ ALÁBBI MŰZEUMOK HONLAPJÁT AJÁNLIJUK:

Alte Pinakothek, München (<http://www.pinakothek.de/alte-pinakothek/>)

British Museum, London (<http://www.britishmuseum.org/>)

Egyiptomi Múzeum, Kairó (<http://www.egyptianmuseum.gov.eg/>)

Ermitázs, Szentpétervár (http://hermitagemuseum.org/html_En/index.html)

Etruszk Múzeum (Museo Nazionale Etrusco di Villa Giulia), Róma

(<http://www.ticketeria.it/villagiulia-ita.asp>)

Galleria degli Uffizi, Firenze

(http://www.firenzemusei.it/00_english/uffizi/index.html)

Kunsthistorisches Museum, Bécs (<http://www.khm.at/>)

Metropolitan Museum of Art, New York (<http://www.metmuseum.org/>)
Musée du Louvre, Párizs (<http://www.louvre.fr/llv/commun/home.jsp>)
Musée national du Moyen-Âge (musée Cluny), Párizs
(<http://www.musee-moyenage.fr/>)
Museo Nacional del Prado, Madrid
([http://www.museodelprado.es/index.php?id=250&tx_indexedsearch\[sword\]=%20en%20ingles](http://www.museodelprado.es/index.php?id=250&tx_indexedsearch[sword]=%20en%20ingles))
National Gallery, London (<http://www.nationalgallery.org.uk/>)
Pergamon Museum, Berlin
(<http://www.sacred-destinations.com/germany/berlin-pergamon-museum>)
 Régészeti Múzeum (Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο), Athén
(http://www.culture.gr/h/1/gh151.jsp?obj_id=3249)
 Régészeti Múzeum (Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου), Heraklion
(http://www.grecia.cc/museo_archeologico_heraklion.htm)
Rijksmuseum, Amszterdam (<http://www.rijksmuseum.nl/>)
Szépművészeti Múzeum, Budapest (<http://www.szepmuveszeti.hu/>)

Továbbá:

Flick fotógyűjteménye a különböző korszakok szobrászairól és festményeiről –
Web Gallery of Art (<http://www.wga.hu/>)

JAVASOLT IRODALOM

Belting, Hans: *A művészettörténet vége. Az első kiadás újragondolt változata – tíz év után.* Atlantisz Kiadó, Budapest, 2007
Galavics Géza – Marosi Ernő – Mikó Árpád – Wehli Tünde (szerk.): *Magyar művészet a kezdetektől 1800-ig.* Corvinus Kiadó, Budapest, 2001
Gombrich, Ernst H.: *A művészet története.* Glória Kiadó, Budapest, 2002
Hauser Arnold: *A művészet és irodalom társadalomtörténete. I–II.* Gondolat Kiadó, Budapest, 1980
S. Nagy Katalin: *Önarcképek. A művész társadalmi szerepének változásai.* Palatinus Kiadó, Budapest, 2001
Shepherd, Rowena – Shepherd, Rupert: *1000 jelkép a művészetek és a mitológia világából.* Képzőművészeti Kiadó, Budapest, 2004
Stukenbrock, Chistiane – Töpfer, Barbara: *1000 mestermű – Európai festészet 1300-tól 1850-ig.* Vince Kiadó, Budapest, 2006
Szentkirályi Zoltán – Détsy Mihály: *Az építészet rövid története. I–II.* Műszaki Kiadó, Budapest, 1986, 1994
Wittkower, Rudolf – Wittkower, Margot: *A Szaturnusz jegyében. A művész személyisége az ókortól a francia forradalomig.* Osiris Kiadó, Budapest, 1996